

Gadekæret i Vallensbæk Landsby

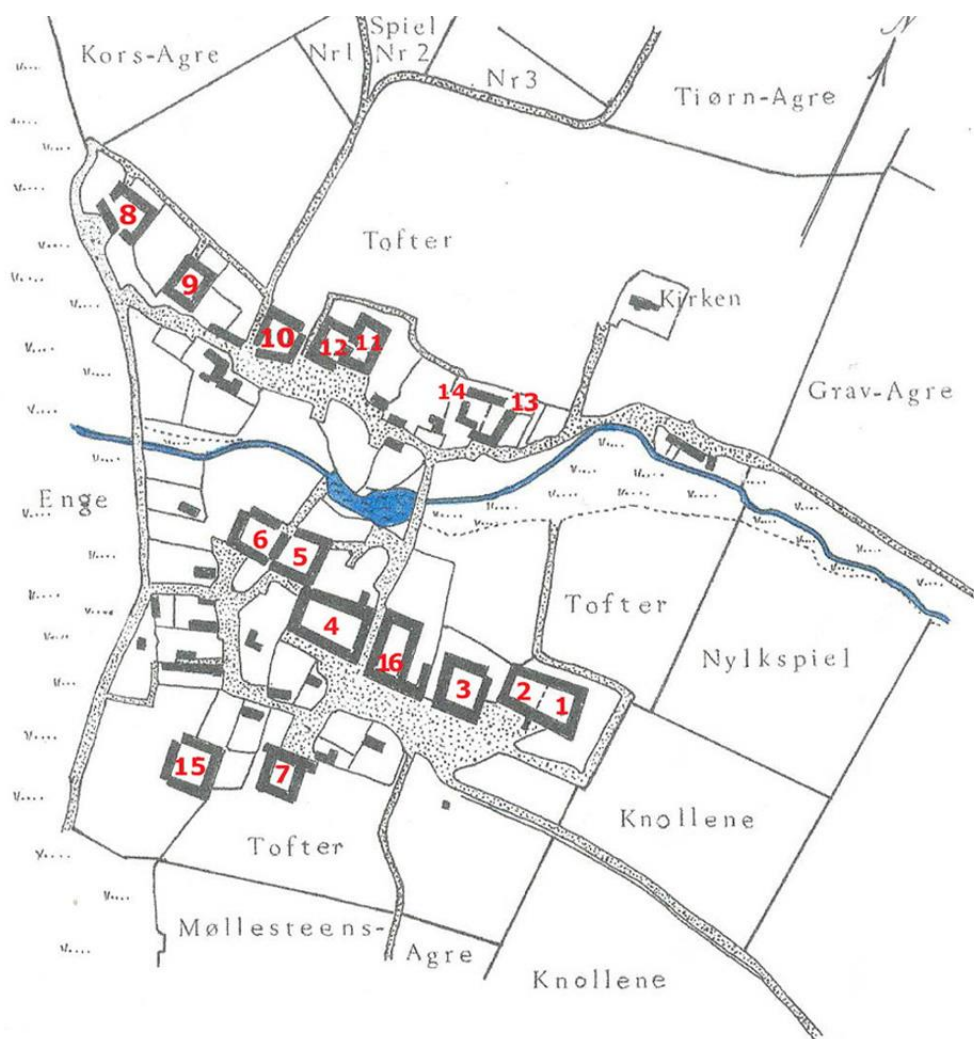
Benny Mortensen fra Lokalthistorisk Forening, august 2020.

Siden jernalderen, hvor landsbysamfundene blev dannet, har gadekæret spillet en central rolle. Gadekæret var som regel et naturligt vandområde i en lavning, hvor bønderne kunne bygge deres gårde. Det tjente som vandforsyning for mennesker og dyr. Ofte var der også omkring gadekæret et fælles græsområde, der kunne blive anvendt til samling af både dyr og mennesker.

Vallensbæk landsby var ingen undtagelse. Her var et gadekær, hvor frisk vand fra bækken strømmede gennem, og den var mere vandrig end i dag. Som det ses af det gamle oversigtskort fra 1786, løber bækken gennem et vådområde i øst og gadekæret, som ligger midt i landsbyen.

Gård nr.
med senere anvendte navne:

1. Højrupgård
2. Engbjerggård
3. Stjernegård
4. Toftegård/Store Vejlegård
5. Ukendt, senere matr.nr. 17
6. Kirkebredegård
7. Gammelgård
8. Korsagergård
9. Pilehavegård
10. Mariehøj
11. Ukendt
12. Tjørnagergård
13. Kirkebakkegård
14. Ukendt
15. Enghavegård
16. Præstegård

Vallensbæk By

Udsnit af kort 1786
(før Udskiftningen)

1:4000

Der er ingen beskrivelser om gadekæret og dets funktion i Vallensbæk. Der er dog ingen tvivl om, at gadekærets betydning er faldet, efterhånden som gårdene får deres egne brønde i begyndelsen af

1800 årene. Men i folketællingen fra 1845 er der en interessant bemærkning under kolonnen: "Næringsvei eller hvad de leve af". Her står enken Maren Holgersdatter opført som "gjæskone". Maren boede i huset, der stadig er på Brøndbyvej 218. Gjæskone betyder sandsynligvis, at den 72-årige enke tjener til livets ophold, som vogter af landsbyens gæs. Med kæppen sørger hun for, at de bliver i græsset omkring gadekæret. På gamle kort kan du se gadekæret indskrumpet frem til 1908. Det er sikkert efterhånden groet helt til, og måske er noget af det blevet opfyldt.

Formodentlig samtidig med at Bygaden får en fast overflade og bredde, bliver der etableret et nyt gadekær eller en branddam med en grøft til bækken, tæt op til Bygaden. Et kort fra 1929 viser dette.

Billedet fra 1940 viser, at gadekæret lå skråt overfor Bygaden 38, Banemanns ishus, og der hvor Bygaden 39 og 41 ligger i dag. Branddammen blev sløjfet og opfyldt i 1947.

I det sumpede område ved bækken tæt på Brøndbyvej, etablerede Vallensbæk Kommune i 1985 et nyt gadekær. Sammen med græsarealet neden for Højrupgård, nogle stier og bænke, samt en bro over bækken, blev det en fin lille park i landsbyens udkant. Medens Kurt Hockerup var borgmester, spurgte nogle skolebørn ham om, hvorfor der ikke var et hus til ænderne i Gadekæret. Sådan fik Gadekæret sit lille hus til ænderne.

I 2002 afholdt Vallensbæk Kirke første gang en Gadekærskoncert på græsarealet ned til Gadekæret. Underholdningen var Vallensbæk Kirkes kor, organisten, og operasanger Jesper Lundgård som solist. Siden 2005 har Vallensbæk Kommune været med i arrangementet. Med organist Lars Jørgensen som tovholder har gadekærskon-

certerne udviklet sig til en årlig folkeforlystelse med underholdning af kirkens kor, et orkester, og en række kendte entertainere. En sommeraften i august ved Gadekæret med mere end tusind deltagere, siddende ved borde og bænke eller på tæpper i græsset, med egen madkurv, eller med køb af pølser og drikkevarer ved teltene hos KFUM Spejderne og Lions Club.

I 2007 begyndte Vallensbæk Kirke at arrangere en Pinsegudstjeneste ved Gadekæret, første gang deltog et Caribisk Gospelkor. Siden har Pinsegudstjenesten udviklet sig til et samarbejde med hele Glostrup Provsti, og er blevet omdøbt til "Pinsesuset", med hundreder af deltagere fra Vestegnen. Igen med telte til vederkvægelse, samt faciliteter specielt for børn.

Gadekæret er igen blevet en vigtig del af livet i Vallensbæk Landsby, som det har været i mere end 2000 år.